

TAAAL- KRANT

VERHALEN / KUNST / VOORLEZEN / LEZINGEN / THEATER
POËZIE / LIED / DISCUSSIE / SCHRIJVEN / ABC / HUMOR ...

SPECIALE UITGAVE TER GELEGENHEID VAN DE WEEK VAN HET NEDERLANDS 2018

VERSTOPPERTJE, POFFERTJES en KINDERKOPJES

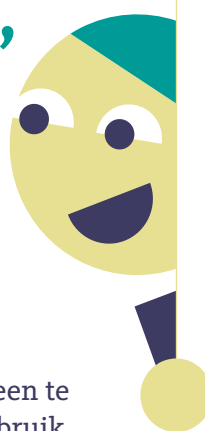
De lievelingswoorden van studenten die
Nederlands studeren in het buitenland

Lekker, gezellig, leuk ... Dat zijn begrippen die je meteen te binnen schieten als je aan typisch Nederlands taalgebruik denkt. Maar aan welke woorden denken mensen die geen moedertaalsprekers zijn van het Nederlands? Tijdens de Taalunie Zomercursus Nederlands met studenten Nederlands uit de hele wereld, waar we zelf ook aan deelnamen, vroegen we onze medecursisten naar hun Nederlandse lievelingswoord.

Door Jeannette Bergner en Vicky Sattlegger

Vanuit de eerste spontane antwoorden bleek dat niet-moedertaalsprekers soms aan dezelfde woorden denken. Victoria uit Rusland heeft bijvoorbeeld besloten om haar hele masterscriptie aan het woord *gezellig* te wijden: "Dit woord omvat zoveel betekenissen waar andere talen wel verschillende termen voor hebben, maar niet één term die alles dekt. Dat fascineert mij."

Maar er zijn ook woorden genoemd die je niet zou verwachten. Sommige klinken gewoon raar of grappig, vinden ze: de Duitstalige studenten die we hebben gevraagd, vinden dat van woorden zoals *knutselen*, *knuffelen*, *verdoezelen* of *worstelen*. Onze Hongaarse medestudenten vinden woorden met twee keer (bijna) dezelfde lettergreep leuk, bijvoorbeeld *tentoonstelling* of *Lees verder op blz. 2*

VOORWOORD

Week van het Nederlands

Het wordt al een mooie traditie: elk jaar brengen we met z'n allen in oktober een week lang een ode aan het Nederlands. Van 6 tot en met 13 oktober zetten we in de Week van het Nederlands onze taal in de schijnwerpers. Van workshops tot wedstrijden, van aanbiedingen tot literaire avonden: overal kun je aan meedoen.

Natuurlijk vinden wij het Nederlands een prachtige taal, maar geldt dat wel voor iedereen? Om die vraag te beantwoorden, zijn we er eens met andere ogen naar gaan kijken. Wat vinden Engelstaligen grappig aan onze taal? Waar struikelen mensen over die Nederlands proberen te leren? En kunnen ze in de praktijk wel terecht met het Nederlands dat ze denken te beheersen?

Of je nu Nederlands hebt geleerd vanaf je geboorte of pas later in je leven: hopelijk biedt deze Taalkrant een verrassende reis door de bijzonderste uithoeken van het Nederlands.

Hans Bennis
algemeen secretaris
Taalunie

WEEK $\frac{v}{h}$ 2018
NEDERLANDS

6^t/m13 oktober

#WEEKVANHETNEDERLANDS

Vervolg van blz. 1

komkommer. Voor Nada uit Indonesië klinkt *kakkerlakken* grappig, voor Carmen, moedertaalspreker Zweeds en Afrikaans, *sinaasappel* en *verstoppertje*. Het lievelingswoord van Maria uit Spanje is *achtentachtig*. En Jade houdt van *bagagedrager*: “Het klinkt grappig en de *g* heeft twee verschillende klanken. Er is geen enkel woord in het Engels dat hetzelfde betekent.”

Is het Nederlands dus voor buitenlanders alleen maar grappig?

Nee, sommige woorden werden gekozen vanwege hun schoonheid: “*Horloge* klinkt supermooi!” zegt Kaasia uit Polen. Haar landgenoot Łukasz kiest voor *meisje*, dat volgens hem zacht klinkt. “*Lieverd*”, zegt Nadhira uit Indonesië. “Het klinkt niet alleen mooi maar ook zorgzaam.” Lea kiest voor *paskamer*, een praktisch woord omdat het veel korter en makkelijker is dan het Duitse *Umkleidekabine*: “Tets past of het past niet.” *Paardenbloem* is de keuze van Dóra uit Hongarije: alsof een paard een bloem kan zijn. En Carolina uit Spanje laat zich leiden door heel andere criteria: “Mijn lievelingswoord is *poffertjes* omdat ze zo lekker zijn.”

En toch vinden buitenlanders niet alle Nederlandse woorden leuk. Ada uit Polen weet helemaal niet hoe ze *geheugen* moet uitspreken, *slachtoffer*

SNOEPJE en SNELHEID

Jeannette Bergner (links) uit Hongarije en Vicky Sattlegger uit Oostenrijk zijn beiden studenten Nederlands en schreven dit stuk als onderdeel van hun zomercursus in Gent en Den Haag. Wat zijn hun eigen favoriete woorden?

Jeannette: “*Snoepje*. Dat klinkt heel mooi, als iets wat je tegen kinderen zegt: ‘Wil je een snoepje of koekje eten?’ Ik vind alle verkleinwoorden erg lief.”

Vicky: “*Snelheid*. Mijn Oostenrijkse vrienden moeten lachen als ze dit woord horen, omdat het zo letterlijk klinkt, als hoe een kind het zou zeggen. Maar eigenlijk vind ik het praktischer dan het ouderwetse Duitse woord *Geschwindigkeit*.”

klinkt voor Stephanie uit Zwitserland te hard en *fruit* klinkt voor Carmen te Engels. Martina uit Duitsland vindt *kinderkopjes* heel vervelend: “Doordat ik nu weet hoe de stenen in het Nederlands heten, heb ik altijd een raar en slecht gevoel als ik op zo’n straat loop.”

De meningen lopen dus duidelijk uiteen, maar over één stelling zijn wij studenten Nederlands het met elkaar eens: Nederlands is een heel gezellige taal!

Zie voor een overzicht van alle activiteiten
www.weekvanhetnederlands.org

Spreek Nederlands Dag

**13 oktober,
Bibliotheek
Den Haag en
elders in de
stad**

Op de Spreek Nederlands Dag vestigt het Direct Dutch Institute de aandacht op expats die vaker Nederlands willen praten. Nederlanders willen behulpzaam zijn door Engels te spreken met expats, maar dit wordt door expats vaak gezien als obstakel om het Nederlands onder de knie te krijgen.

Tijdens de Spreek Nederlands Dag worden expats in Nederland gestimuleerd om zoveel mogelijk Nederlands te spreken, met of zonder onze ‘Spreek Nederlands met mij’-button.

Meer informatie:
weekvanhetnederlands.org.

DE GROOTSTE STRUIKELBLOKKEN VOOR WIE NEDERLANDS LEERT

‘Vanavond ik eet soep’

Wat vindt iemand die Nederlands leert het allermoeilijkst aan onze taal? Die vraag stelden we aan enkele docenten die Nederlands onderwijzen aan nieuwkomers in Nederland en Vlaanderen.

Die docenten wezen erop dat alle leeders van het Nederlands anders zijn en dus ook andere dingen moeilijk vinden. Is iemand oud of jong, slim of minder slim, heeft iemand een talenknobbel of juist helemaal niet? Het maakt allemaal uit. En minstens zo belangrijk is de moedertaal. Omdat het Russisch geen lidwoorden heeft, zal iemand uit Rusland vooral dat moeilijk vinden. Iemand met het Turks als moedertaal heeft waarschijnlijk juist meer moeite met het verschil tussen *hij* en *zij*, omdat dat in het Turks niet bestaat.

Toch kunnen we op basis van de reacties voorzichtig wel een top 3 noemen van grootste struikelblokken voor nieuwkomers die onze taal leren:

- 1. Woordvolgorde: ‘Vanavond ik eet soep.’**
De zinnen waarmee taallessen vaak beginnen, hebben in het Nederlands deze volgorde: ‘Ik eet soep’ (onderwerp - werkwoord (persoonsvorm) - lijdend voorwerp). Maak je de zin iets moeilijker, dan wil die volgorde nog weleens veranderen. Het is niet ‘Vanavond ik eet soep’, maar ‘Vanavond eet ik soep’. En ook niet ‘Ik zei dat ik eet soep’, maar ‘Ik zei dat ik soep eet.’
- 2. De plaats van *er*: ‘Ik heb van genoten.’**
Dat kleine woordje *er* maakt soms hét verschil tussen een goede en een foute zin. Het is niet ‘De soep is’, maar ‘Er is soep’. En ook niet ‘Ik heb van genoten’, maar ‘Ik heb ervan genoten.’ Als je niet met het Nederlands bent opgegroeid, blijkt het erg lastig te leren wanneer je *er* nu precies moet gebruiken – en ook lastig uit te leggen voor Nederlandstaligen.
- 3. Scheidbare werkwoorden: ‘Ik opeet mijn soep.’**
Scheidbare werkwoorden zijn werkwoorden die gemaakt zijn van twee losse woorden (*op* en *eten* maakt samen *opeten*) en die je in sommige zinnen in tweeën móét hakken. Je zegt ‘Ik ga de soep opeten’, maar ook ‘Ik eet de soep op’. Precies dat is lastig, want waarom zeg je niet gewoon ‘Ik opeet de soep’? En het wordt nog lastiger, want er zijn ook werkwoorden die scheidbaar lijken, maar dat niet zijn. *Achtervolgen* bijvoorbeeld, dat bestaat uit *achter* en *volgen*. Toch is het niet ‘Ik volg de dief achter’, maar ‘Ik achtervolg de dief.’

Met dank aan Eva Van de Wiele (& collega's van het UCT van de Universiteit Gent), Sabine Steemans (coördinator Nederlands voor anderstaligen Linguapolis Universiteit Antwerpen), Katja Verbruggen (senior NT2-docent Talencentrum Universiteit Maastricht), Petra en Ruud Hisgen (Direct Dutch, Den Haag) en Marilene Gathier (De Taalvraag, Rotterdam).

“Blij om in een andere taal weer te mogen acteren”

Acteurs Deniz Polatoğlu en Bright O. Richards over acteren in het Nederlands

Hoe is het om als acteur, een beroep waarbij taal zó belangrijk is, te verhuizen naar een land waar je de taal niet of nauwelijks spreekt? We vroegen het aan Bright O. Richards, die in 1993 de burgeroorlog in Liberia ontvluchtte, en aan de Turkse Deniz Polatoğlu, die in 2006 naar België verhuisde voor de liefde.

Is acteren in een nieuwe taal heel anders?

Deniz: “In het Turks voel ik me meer op mijn gemak. Dan ben ik vrijer en hoef ik niet bewust met taal bezig te zijn. In het Nederlands gaat het steeds vlotter, maar in het begin moest ik alles memoriseren: woorden, intonatie, klemtonen. In het Nederlands is er voor mij nog altijd minder ruimte voor improvisatie.”

Bright: “Het publiek is hier anders dan in Liberia, dus kies je een andere vorm van communicatie. In Liberia moest ik mijn boodschap coderen met symbolen en metaforen vanwege het politieke klimaat. In een land dat al zeventig jaar in vrijheid leeft, hoeft dat niet. Acteren is een mooi vak. Als ex-asielzoeker

ben ik blij dat ik in een andere taal en cultuur weer mag acteren.”

In welke taal dromen jullie?

Deniz: “Vroeger in het Turks natuurlijk, maar de laatste jaren voornamelijk in het Engels. Heel soms in het Nederlands.”

Bright: “Ik spreek vaak dezelfde taal als de mensen die ik tegenkom in mijn droom. Het is bijna net als het dagelijkse leven: je communiceert, dus pas je je taal aan aan de mensen en de omgeving.”

Wat zou je willen zeggen tegen de mensen die nu Nederlands aan het leren zijn?

Bright: “Ik zou zeggen: probeer zoveel mogelijk Nederlands te spreken. Ook al spreken mensen graag Engels, praat toch Nederlands terug.”

Deniz: “Het Nederlands is geen evidente, makkelijke taal om te leren, maar hou vol; naarmate je beter wordt, zul je merken dat de mensen vriendelijker worden en je leven gemakkelijker!”

En de mensen die altijd al Nederlands hebben gesproken? Wat zou je tegen hen willen zeggen?

Deniz: “Wees alsjeblieft geduldig met mensen die Nederlands leren. Schakel niet zo snel op Engels over. Dat is goed bedoeld, maar wij willen juist Nederlands leren, en in het begin kost het tijd om een Nederlandse zin te formuleren. Als je daar geen geduld voor hebt, ontnem je ons onze leerkansen. Probeer ook goed te luisteren naar de fouten die we maken en leg uit wat we verkeerd doen. Zo stelde ik ooit de vraag “Wat betekent *uitstellen*?” Ik kreeg als antwoord: “Ja, je stelt iets uit” ... Ik begrijp wat scheidbare werkwoorden zijn, maar ik kende de betekenis van het woord niet. Probeer daar meer aandacht voor te hebben.”

Bright: “Nederland is een mooi land dat gebouwd is op communicatie, dialoog en vrijheid. Blijf dat koesteren. Blijf genieten van de invloed van nieuwkomers op de Nederlandse taal en cultuur.”

DENIZ POLATOĞLU hield zich de eerste vijf jaar voornamelijk bezig met Nederlands leren. Daarna was ze betrokken in tal van theaterproducties, onder meer bij Laïka, 't Arsenaal en de Koninklijke Vlaamse Schouwburg. Momenteel werkt ze aan haar eigen voorstelling.

Foto Marlot van den Berg

BRIGHT O. RICHARDS speelde met zijn eigen theatergezelschap de voorstellingen *As I Left My Father's House* en *Bright side of life*. Die laatste is door de Nederlandse Toneeljury van het jaarlijkse Nederlands Theater Festival genomineerd als beste voorstelling van het afgelopen theaterseizoen. Met zijn stichting New Dutch Connections ‘empower’ hij jonge vluchtelingen en verbindt hen met het bedrijfsleven.

Elfduizend woorden voor een goed gesprek

Wie van buiten de Europese Unie komt en zich permanent in Nederland of België wil vestigen, moet de taal leren spreken en een examen afleggen. Maar hoeveel woorden heb je als anderstalige eigenlijk nodig voor een bevredigend begrip van het Nederlands?

Door Maartje Luif

In de meeste talen kun je met de 2.000 meest gebruikte woorden ongeveer 80 procent van de geschreven en gesproken taal begrijpen. Dat betekent niet dat je de taal vloeiend spreekt, maar je komt een heel eind.

VOLLEDIG BEGRIP

Voor een volledig bevredigend begrip van het Nederlands heb je als anderstalige student rond de 11.000 woorden nodig, constateert Suzanne Hazenberg in haar proefschrift *Een keur van woorden. De wenselijke en feitelijke receptieve woordenschat van anderstalige studenten* (1994). Dat is bij benadering 1 procent van de meer dan 1 miljoen woorden die gangbaar zijn in het Nederlands.

FREQUENTIEWOORDENBOEKEN

Om erachter te komen welke woorden het meest gebruikt worden, bestaan er frequentiewoordenboeken die niet alfabetisch gerangschikt zijn, maar op volgorde van frequentie: hoe vaak komt een woord voor?

In het Nederlands begint een van de meest recente frequentiewoordenboeken met deze twintig woorden:

DE EN IN VAN OP ZIJN HET
EEN VOOR DIE MET TE
HEBBEN NIET AAN OOK ALS
ER VEEL KUNNEN

(A Frequency Dictionary of Dutch, van Carole Tiberius Tanneke Schoonheim, Routledge, 2013)

Voor het basisniveau van een inburgeringsexamen moet een nieuwkomer onder meer de volgende woorden kennen:

AANWEZIG ECONOMIE INDERDAAD
GEDRAGEN BELANGSTELLING
MERKWAARDIG SLACHTOFFER
TEGENWOORDIG OORSPRONKELIJK
WENSEN PRAKTIJK KUNSTENAAR
CONTROLLEREN ZULLEN

deBuren boekt | Hannah Roels

10 oktober,
Vlaams-
Nederlands
huis deBuren,
Brussel

Dit najaar bijten auteurs Lieke Marsman, Hannah Roels en Murat Isik de spits af van de nieuwe literaire reeks: deBuren boekt. deBuren gaat met een groep van dertig lezers gedurende een kleine maand aan de slag met een boek. We keren het boek binnenste-buiten, ontwaren de leidende thema's en bespreken de motieven van de personages. Het voortraject

verloopt volledig online in een besloten chatgroep. De live ontmoeting met de schrijver van het boek vormt als afsluiter de spreekwoordelijke kers op de taart. Het aantal plaatsen is beperkt! Al vol? Kies dan een van de latere data.

Meer informatie:
weekvanhetnederlands.org

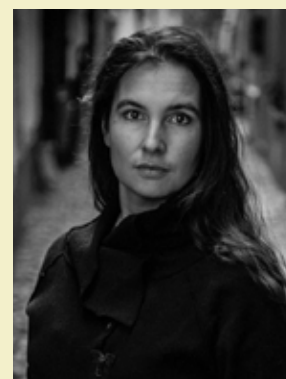

Foto Kristof Vadino

Wat hebben andere talen dat het Nederlands niet heeft?

Natuurlijk is het Nederlands mooi, maar andere talen hebben ook hun charmes. Welke onderdelen van andere talen zijn eleganter, consequenter en makkelijker te leren dan hun tegenhangers in het Nederlands? We verzamelden ze via een oproepje in de digitale nieuwsbrief Taalpost van Onze Taal.

In het Deens heb je woorden die heel duidelijk familierelaties aangeven: *farfar* is 'vadersvader' (een opa dus), *farmor* is 'vadersmoeder', en andersom is er *morfar* en *mormor*. Zo hoef je iemand nooit te vragen: 'Is dat je opa van moederskant?'

De werkwoordvervoeging is makkelijk te leren in het Noors, want elke persoon heeft dezelfde persoonsvorm. *Ik heb* is 'jeg har', en bij de Noorse jij-, hij-, wij-, jullie- en zij-vorm blijft dat werkwoord *har*.

In gebarentaal in Nederland en Vlaanderen maken we onderscheid tussen drie verschillende betekenissen van 'wij': WIJ allemaal, WIJ jij en ik, WIJ hij/zij en ik. Dat kan verwarring voorkomen, als in 'Wij gaan naar de film', 'Graag, leuk!', 'Eh, ik bedoelde Wim en ik ...'

Zou het niet makkelijk zijn om nooit te hoeven nadenken over het verschil tussen *u* en *jij*, zoals de Britten dankzij hun woord *you*? De Nederlandse kunstenaar Wim T. Schippers heeft ooit geprobeerd om *joe* ingeburgerd te krijgen, maar dat is niet gelukt.

In het Spaans kun je een vraagteken aan het begin van een vragende zin zetten. Handig, dan weet je bij aanvang al hoe je de zin moet lezen: '¿Jij weet niet toevallig waar de krant is, hè?'

In veel talen kun je lastig voorspellen op welke lettergreep de klemtoon valt. Niet in het Frans: daar benadruk je altijd de laatste lettergreep. Lekker makkelijk!

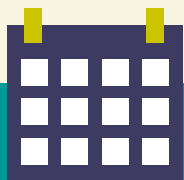
Handig in het Duits: je kunt er niet alleen bedragen 'abrunden' ('afronden') maar ook 'aufrunden' ('naar boven afronden'), en er is niet alleen *Heimweh*, maar ook een woord voor het tegengestelde: *Fernweh*, het verlangen naar verre landen.

In het Arabisch heb je niet alleen een enkelvoud (*kitab* voor 'boek') en een meervoud (*kutub* voor 'boeken'), maar ook een speciale vorm voor twee exemplaren: *kitabeen*. Dat betekent dan iets als 'beide boeken'. Bij lichaamsdelen waar je er twee van hebt, wordt die vorm vaak gebruikt: *dhiraeen* ('beide armen'; *dhirae* = 'arm'), *saqeen* ('beide benen'; *saq* = 'been').

Je kunt in het Italiaans aan de uitgang van veel woorden (o of a) zien of het woord vrouwelijk of mannelijk is, en welk lidwoord erbij hoort (*il* of *la*). Het is dus *il ragazzo* ('de jongen'), maar *la ragazza* ('het meisje') en *il libro* ('het boek'), maar *la rivista* ('het tijdschrift'). Zo hoef je niet, zoals in het Nederlands, na het leren van ieder woord ook nog eens apart te onthouden welk lidwoord erbij komt.

Gedichten week

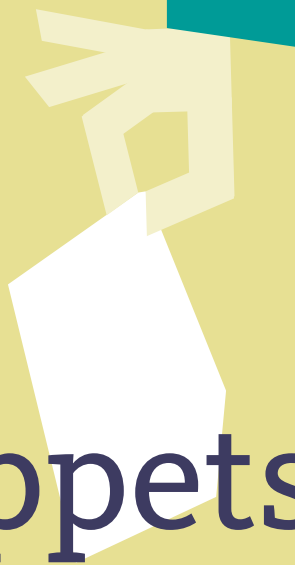
8-12 oktober,
online

De ruim 4400 abonnees van de gratis nieuwsbrief Laurens Jz. Coster krijgen al zo'n twintig jaar iedere werkdag een gedicht per e-mail, soms klassiek, soms eigentijds. In de Week van het Nederlands besteedt Laurens Jz. Coster vijf dagen lang aandacht aan gedichten over taal. Iedere werkdag een gedicht, met een toelichting door een taalkundige of dichter.

Meld je gratis aan via
weekvanhetnederlands.org.

Het Turks is een van de talen waarin het uitspreken van getallen in de schrijfrichting gebeurt: van links naar rechts. 21 is in het Turks *yirmi bir* (oftewel 'twintig één') en niet, zoals bij ons, 'eenentwintig'.

Happetsjie!

NIESEN IN HET BUITENLAND

Eerst voel je de neuskriebel. Dan de vraag: komt-ie wel, komt-ie niet? Even in het licht kijken en jawel, daar is-ie uit volle borst: hatsjie! De nies!

Het woord *hatsjie* staat in de grote Van Dale, met de omschrijving "nabootsing van het geluid van niezen". En als je Nederlands als moedertaal hebt, dan klinkt iedere nies ook waarschijnlijk een beetje als hatsjie. Maar in andere landen wordt een nies heel anders nagebootst, wat voor een deel te maken heeft met de klanken die al aanwezig zijn in die talen.

Catalonië: atxim

Denemarken: atju

Duitsland: hatschi

Engeland: achoo

Esperanto: haĉum

Fins: ätsii

Frankrijk: atchoum

Israël: happetsjie

Japan: hakkushon

Polen: apsik

Portugal: atchim

Spanje: achís

Turkije: hapşu

En wat zeg je als iemand heeft geniest?

Niet alleen in het Nederlands wens je iemand 'gezondheid', maar ook in bijvoorbeeld Spanje (*salud*) en het Duits (*Gesundheit*). Ook het Franse *santé* hoor je nog weleens, alleen niet in Frankrijk zoals je zou verwachten, maar in Vlaanderen. Franstaligen zeggen: 'À vos souhaits', wat iets betekent als: 'op je wensen'.

Soms hebben de wensen ook een religieus tintje: *bless you* in het Engels, of onder moslims het Arabische *yarhamuk Allah* ('moge Allah genade met je hebben').

De Amerikaanse blogger Dylan Lyons wijdde vorig jaar op de site Babel.com een stukje aan de dingen die mensen op de hele wereld zeggen na een nies. Zijn favoriete uitspraak? Dat wat Nederlanders zeggen nadat ze iemand voor de derde keer horen niesen: 'Morgen mooi weer!'

BUITENLANDSE WOORDEN die je op het verkeerde been zetten

Als je andere talen spreekt, is het altijd een beetje oppassen, want de woorden in de andere taal betekenen soms niet wat ze lijken te betekenen. Denk maar aan het klassieke Duitse zinnetje 'Der Zug donnerte vorüber', dat niet 'De zeug donderde voorover' betekent, maar 'De trein denderde voorbij.' Hieronder een aantal instinkers uit zes talen uit de omgeving van het Nederlands.

1. Als je in Frankrijk 'chipolata' bestelt, krijg je

- a. pudding
- b. krielaardappeltjes
- c. koffie
- d. gebak met gekonfijte vruchtjes
- e. worstjes

2. Het Duitse *dementieren* betekent niet 'dementeren' maar

- a. minder worden
- b. vervallen
- c. ontkennen
- d. tegenspreken
- e. rectificeren

3. Het Afrikaanse werkwoord *neuk* betekent

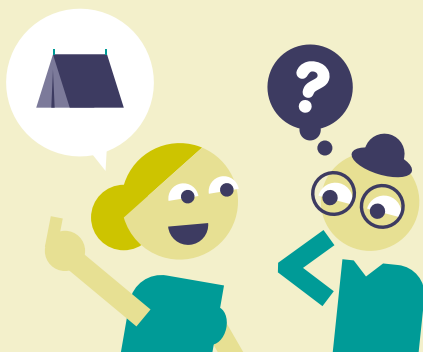
- a. in elkaar slaan
- b. borduren
- c. houthakken
- d. lynchen
- e. veel drinken (van alcohol)

4. Met *outlandish* bedoelt een Brit niet 'buitenlands' maar

- a. geniaal
- b. bizar
- c. ongeloofwaardig
- d. schunnig
- e. heel erg druk (van een persoon)

5. Met *sjofel* bedoelt een Deen niet 'haveloos' maar

- a. geniaal
- b. bizar
- c. ongeloofwaardig
- d. schunnig
- e. heel erg druk (van een persoon)

TIP

Sommige woorden die Engels lijken, worden door Engelstaligen niet gebruikt. Als je een Brit de weg vraagt naar een 'camping', zal hij denken dat je Engels niet zo goed is. Een camping noemen Britten een 'camping site'.

WEEK 14 2018
NEDERLANDS

Dit is een uitgave van de Taalunie in het kader van de Week van het Nederlands 2018.

Aan de inhoud van deze krant kunnen geen rechten worden ontleend.

Redactie: Taalunie en Onze Taal
Vormgeving: The Oval Office

taal:
unie

GENOOTSCHAP
OnzeTaal